

נזיר לט

עניין: מזיא מלתחת רבי או מלעיל

בן יהוידע

מותרות הגוף נחשבים, אך שער הראש הוא כנגד רבוי ההגאות והתענוגים בימי החול, שאין ראוי לאדם להיות נגרר אחריהם, ולכן לריך שער זה גילוח, אבל שערות הזקן הם כנגד מותרות אכילה ושחיה, תענוגים בשבת וי"ט דנחשבים למנוה, ולכן לא יגלח שער זקנו, וזוה נפשטה חקירתנו דמפורש בזה הטעם, ששער הראש גדל באדם מן הלידה בעודו קטן שאין בו דעת, מפני שהוא כנגד מותרות המאוסים לפני השי"ת, אך שער הזקן גדל עמו אחר שגשלים בדעת ובחכמה, מפני שהוא רומז למותרות שהם טובים לפני השי"ת:

והנה ידוע מ"ש המפרשים ז"ל, שיש שני מיני ילה"ר הגורמים לאדם לחטוא, הא' מלד התולדה שהוא בא מטיפת זרע של אב ואם, שקשור ואחוז בהם הזוהמה שהיה מלד התולדה מן חטא אדם וחיה, ואותו כח הזוהמה הקשור בזרע האדם מסבב להתעיי אדם האדם, והב' הוא הילה"ר שבא מן הקליפה שיש כנגד עולם הנשמות, וזה הילה"ר נקרא בדברי רז"ל בשם מלאך רע, ועליו אמר הקב"ה בראתי ילה"ר בראתי לו תורה תכלין, וכחבו המפרשים ז"ל, שיש עונות מתהווים ונעשים מכח ילה"ר הבא מלד התולדה שהוא כח זוהמת הנחש, ויש מיני עונות שנעשים מכח ילה"ר הנמשך מן הקליפה שכנגד עולם הנשמות, וברור דרבוי התאוה הגופנית שהם מותרות האכילה והשתיה שרודף האדם אחריהם, זה בא לו מילה"ר הבא מלד התולדה, יען כי זוהמת הנחש שדבקה בתולדה מתהווית מלד רבוי התאוה של אכילה, דכתיב ומרא האשה כי טוב העך למאכל וכי תאוה הוא לעינים וספק מפריז ותאכל: **ובזה** יובן רמז חז"ל, בהאי בעיא דהכא, דאזעי להו האי מזיא מלתחת רבי או מלעיל, פירוש השער שהוא גדל עם האדם בשטות, שהוא מורה על מותרות האכילה ושחיה שבחול, שהם מאוסים לפני השי"ת, אם זה החטא של מותרות ורבוי הענוגים מתהווה ונעשה מלתחת, ר"ל מן ילה"ר שהוא מלד התולדה המתייחס למטה, או"ד מלעילא רבי כלומר מן ילה"ר שהוא מלד הקליפה, שהוא מלמעלה כנגד עולם הנשמות, ופשיט בגמרא מלתחת רבי:

דף ט"ל, איבעיא להו האי מזיא מלתחת רבי או מלעיל, נ"ל במ"ד רמזו חז"ל לפי דרכם בצעיא זו מוסר יקה, והוא דיש לחקור למה יש שערות באדם שהוא שער הראש גדל בו מעט שנולה, ויש שערות שהם גדלים בו אחר שיגדיל ויהיה לאיש, כמו שער הזקן, ונ"ל במ"ד ליישב חקירה זו, בהקדים מ"ש במדרש רבא פרשת בראשית פרשה י"א, פליספוס אחד שאל את רבי הושעיה, אם חביבה המילה, מפני מה לא ניתנה לאדם הראשון, כלומר מ"מ לא נברא מהול, שאז כל הנולדים ממנו יהיו נולדים בלא ערלה, אמר לו מ"מ אותו האיש מגלח פאה ראשו ומניח פאה זקנו, כלומר לפי דבריך שאתה מחבב הערלה מפני שנולת בה, מ"מ אתה מגלח שער הראש ומניח הזקן, והלא שער הראש הוא חביב מפני שהיה עמך מעת הלידה, א"ל הפלסוף מפני ששער הראש גדל עמו בשטות, ר"ל שבא לו מעט היותו קטן בלא דעת, אך שער הזקן בא לו אחר שגדל ונשלים בדעת, א"ל רבי הושעיה א"כ יסמא עיניו ויקטיע ידיו וישבר רגליו שגדלו עמו מעת היותו קטן שאין בו דעת, א"ל וכי בעבור תשובה כזאת הזקקתי לדבר עמך שחדה אותי בדברי הכל, א"ל רבי הושעיה להוליאך חלק אי אפשר, אלא כל מה שנברא בשפה ימי בראשית לריכין עשיה, כגון החרדל לריך למיתוק, החטין לריכין להטחון, ואפילו אדם לריך תיקון, אחר שנברא בערלה יחתוך הערלה ויהיה שלם:

וצריך להבין, למה חשב הפלסוף לתשובה ראשונה של רבי הושעיה דבר הכל, והלא הוא השיב לו היטב לפי דבריו שאמר הטעם משום גדל עמו בשטות, ונראה דאמר כן מפני כי החילוק הוא פשוט, דעינים וידים ורגלים הם מכלל הגוף ובלעדס יהיה האדם מחוסר, ואך יקטעם בשביל שהיו עמו בעודו קטן, אך השערות אין מעיקר הגוף אלא הם מותרות, ולכן כיון שגדלו בשטות יש טעם להסירם ולגלחם, אך שער הזקן אע"פ שגם הוא נחשב מותרות הגוף, עכ"ז כיון דגדל בזמן שהאדם נשלים בשכלו ובינתו, לכן חביב הוא לאדם ולא יעבירונו, ובמקום אחר ביארתי במ"ד כי שני מיני שערות אלו על הראש ועל הזקן הם